EURÓPSKY PARLAMENT

2004 *2009*

Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci

PREDBEŽNÉ ZNENIE
2005/2191(INI)

27. 3. 2006

NÁVRH SPRÁVY

o nediskriminácii a rovnakých príležitostiach pre všetkých – rámcová stratégia
(2005/2191(INI))

Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci

Spravodajkyňa: Tatjana Ždanoka

Spravodajkyňa výboru požiadaného o stanovisko (*):
Claire Gibault, Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť

(*) Rozšírená spolupráca medzi výbormi - článok 47 rokovacieho poriadku

PR_INI

OBSAH

Strana

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU 3

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o nediskriminácii a rovnakých príležitostiach pre všetkých – rámcová stratégia (2005/2191(INI))

Európsky parlament,

– so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, ktorá poveruje Spoločenstvo právomocou prijať potrebné opatrenia na boj proti diskriminácii založenej na pohlaví, rasovom alebo etnickom pôvode, náboženstve alebo viere, postihnutí, veku alebo sexuálnej orientácii,

– so zreteľom na smernicu 95/46/ES Európskeho parlamentu a Rady z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov,

– so zreteľom na smernicu Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod[1] a smernicu Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní[2], ktoré zakazujú akúkoľvek diskrimináciu priamu alebo nepriamu na základe pohlavia, rasového alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie,

– so zreteľom na článok 21 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie, v ktorom sa zakazuje akákoľvek diskriminácia najmä z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, rodu, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie,

– so zreteľom na rôzne právne nástroje prijaté v rámci OSN a Rady Európy, ktoré zakazujú akúkoľvek diskrimináciu pokiaľ ide o práva, ktoré zaručujú a najmä na Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Rámcový dohovor Rady Európy na ochranu národnostných menšín,

– so zreteľom na oznámenie Komisie pod názvom Nediskriminácia a rovnaké príležitosti pre všetkých – rámcová stratégia (KOM(2005)0224),

– so zreteľom na výročnú správu za rok 2004, ktorú vypracovala sieť nezávislých expertov na základné práva a na svoju tematickú správu o menšinách zverejnenú v tom istom roku,

– so zreteľom na článok 45 rokovacieho poriadku,

– so zreteľom na správu Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci a stanovisko Výboru pre práva žien a rodovú rovnosť (A6-0000/2006),

A. keďže boj proti diskriminácii je základným prvkom každej integračnej politiky, ktorá sama osebe zabezpečuje sociálnu súdržnosť, a nevyhnutným nástrojom v boji proti vylúčeniu,

[1] Ú. v. ES L 180, 19.7.2000, s. 22.
[2] Ú. v. ES L 303, 02.12.2000, s. 16.

B. keďže z diskriminácie vo veľkej miere vyplýva neznalosť a tým strach z druhého a keďže problém by sa mal riešiť od zárodku akciami zameranými na podporu tolerancie a rozdielnosti od najútlejšieho veku; pripomína, že programy Sokrates, Leonardo a Mládež môžu hrať v tejto súvislosti dôležitú úlohu,

C. keďže Európske stredisko pre monitorovanie rasizmu a xenofóbie vyhlasuje, že šírenie praktických informácií o nediskriminácii vnútroštátnymi orgánmi na vnútroštátnej úrovni je naďalej obmedzené a je potrebné, aby sa rozšírilo na cieľové skupiny a ich podporné organizácie; keďže je potrebné, aby vlády zabezpečili uznanie skutočnosti, že občianska spoločnosť môže byť efektívnym partnerom v boji proti rasovej diskriminácii a mali by podporiť všetky politické ciele zamerané proti diskriminácii,

D. keďže článok 21 Charty základných práv začlenený do článku II-81 Ústavnej zmluvy má väčší dosah ako článok 13 Zmluvy o ES v tom, že uvádza dôvody diskriminácie, ktoré článok 13 nespomína, t.j. farbu, sociálny pôvod, genetické vlastnosti, jazyk, politické alebo iné zmýšľanie, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok a rod; ľutuje tým viac, že toto širšie chápanie nie je v praxi právne záväzné,

E. keďže, ako nedávno pripomenula sieť odborníkov, členské štáty by predsa len mali byť pri uplatňovaní legislatívnych nástrojov prijatých na základe článku 13 Zmluvy o ES v súlade so základnými právami zakotvenými vo všeobecných zásadách právnych predpisov ES vrátane práv, slobôd a zásad uvedených v Charte základných práv Európskej únie,

F. uvedomuje si, že pokiaľ sa bude na legislatívnej úrovni prednostne zaobchádzať s určitými formami diskriminácie, dôjde k vytvoreniu hierarchizácie dôvodov diskriminácie, ku ktorej by dôjsť nemalo,

G. pripomína, že pojem diskriminácia môžeme chápať rôznymi spôsobmi podľa toho, či k nej pristupujeme z hľadiska jednotlivca alebo kolektívu a že ochrana práv občanov ako jednotlivcov nevyžaduje rovnaké opatrenia ako ochrana záujmov skupín jednotlivcov,

H. keďže pozitívne opatrenie je nástrojom určeným na podporu vyváženého zastúpenia všetkých kategórií obyvateľstva v oblastiach a na úrovniach, kde je nevyhnutné rovnomerné zastúpenie obyvateľstva; zdôrazňuje, že tento pojem sa nemá obmedziť len na oblasť zamestnania, ale musí prekročiť hranice rodovej rovnosti,

I. uvedomuje si, že na odstránenie krívd alebo diskriminácií z minulosti môže byť nevyhnutné dočasne uplatniť pozitívne opatrenia, ktoré vyplývajú z „proaktívneho“ chápania pojmu spravodlivosti a môžu mať rôzne podoby; pripomína, že vytvorenie kvót sa musí považovať za krajné riešenie, ktoré sa môže uplatniť len v súlade s judikatúrou Súdneho dvora Európskych spoločenstiev pri dodržaní kritéria proporcionality,

J. keďže pre niektoré skupiny spoločnosti osobitne znevýhodnené, ako napríklad Rómovia alebo skupiny, ktorých práva boli porušené, ako občania tretích krajín, je prijatie pozitívnych opatrení a dokonca osobitných právnych predpisov nevyhnutné, ak chceme dosiahnuť, aby sa zabezpečila ich skutočná účasť na živote v spoločnosti a najmä na

politickom živote takým spôsobom, aby mohli ovplyvňovať rozhodnutia, ktoré sa ich týkajú,

K. upozorňuje na skutočnosť, že zaraďovanie rómskych detí v niektorých členských štátoch do osobitných tried alebo do zariadení pre mentálne postihnutých sa podobá určitému druhu rasovej segregácie a je preto naliehavé zaviesť politiku na odstránenie tejto segregácie,

L. keďže Poradný výbor Rámcového dohovoru podporuje zavedenie pozitívnych opatrení v prospech príslušníkov menšín, ktorí sú obzvlášť znevýhodnení,

M. keďže Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva sa domnieva, že štáty, ktoré sú zmluvnými stranami Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach sú povinné poskytnúť primeranú prednostnú starostlivosť zdravotne postihnutým ľuďom, aby sa dosiahli ciele plnej účasti a rovnosti v spoločnosti pre všetkých ľudí s postihnutím,

N. keďže EUMC pripomína, že je stále ťažké posúdiť skutočný rozsah a povahu problému rasizmu, čo je zapríčinené absenciou alebo neefektívnosťou oficiálneho aj neoficiálneho zhromažďovania údajov v mnohých členských štátoch,

O. keďže, ako zdôrazňuje EUMC, bez oficiálnych štatistík o etnickom a národnostnom pôvode a náboženstve bude ťažké zistiť skutočnú podstatu diskriminácie a úspech protidiskriminačných politík; nedostatok adekvátnych štatistických údajov na objasnenie a zhodnotenie diskriminácie znemožňuje vytvorenie nediskriminačnej stratégie založenej, *inter alia*, na pozitívnych činnostiach v prospech takýchto skupín,

P. pripomína, že spracovanie osobných údajov sa na úrovni Spoločenstva riadi smernicou 95/46/ES a že, ako zdôrazňuje sieť expertov, ochrana osobných údajov a sledovanie diskriminácie prostredníctvom štatistických nástrojov sa navzájom nevylučujú, pokiaľ cieľom takéhoto sledovania je porozumenie nadpriemernému alebo nedostatočnému zastúpeniu určitých skupín v niektorých oblastiach alebo na niektorých úrovniach a zmeranie pokroku s cieľom určiť, či je potrebné konať a vybrať najúčinnejší postup,

Q. keďže na odhalenie nepriamej diskriminácie, ktorú právne predpisy Spoločenstva výslovne zakazujú, je nevyhnutné môcť sa oprieť o spoľahlivé štatistické údaje, najmä o niektorých skupinách, ktoré majú vlastné charakteristické znaky; keďže ak takéto štatistiky nemáme, de facto oberáme prípadné obete nepriamej diskriminácie o hlavný nástroj na uznanie ich práv,

R. zdôrazňuje, že interpretácia prvkov, ktorá by prípadne umožnila dôjsť k záveru, že existuje priama alebo nepriama diskriminácia, sa uskutočňuje v súlade s vnútroštátnym právom alebo vnútroštátnou praxou a že v súčasnej situácii je použitie štatistických údajov na dokázanie nepriamej diskriminácie ponechané na zváženie členských štátov, čo vedie nielen k určitým rozdielom, ale aj znemožňuje odhalenie určitých foriem nepriamej diskriminácie v štátoch, kde takýto postup nie je uznaný,

Všeobecné úvahy

1. domnieva sa, že okrem právnych nástrojov a spôsobov nápravy sa boj proti diskriminácii nevyhnutne musí opierať o povedomie o sociálnych ale aj hospodárskych vplyvoch tohto javu a musia sa na ňom podieľať mimovládne organizácie, ktoré by členské štáty mali zapojiť do svojej politiky boja proti diskriminácii;

2. zastáva názor, že by sa mali zhromažďovať poznatky o osvedčených postupoch uplatňovaných v členských štátoch v oblasti boja proti diskriminácii a zabezpečiť ich šírenie; že by v tomto kontexte bolo užitočné posilniť sieť vnútroštátnych orgánov, ktorých úlohou je boj proti diskriminácii (Equinet) a podporovať účasť všetkých členských štátov; touto úlohou zhromažďovať a šíriť informácie, koordinovať a podporovať by mohla byť dočasne poverená Agentúra pre základné práva;

3. víta iniciatívu Komisie vyhlásiť rok 2007 Európskym rokom rovnakých príležitostí a želá si, aby prispela k zvýšeniu povedomia so zreteľom na rôzne formy viacnásobnej diskriminácie a k zlepšeniu znalostí o spôsoboch nápravy; želal by si, aby sa v budúcnosti takéto iniciatívy pripravovali s väčším časovým predstihom;

4. trvá na tom, aby sa Komisia v rámci systematickej a prísnej kontroly zlučiteľnosti svojich legislatívnych a regulačných aktov s Chartou základných práv, ktorú sa zaviazala vykonávať, zamerala najmä na odhalenie každej diskriminácie, priamej ale najmä nepriamej, ktorá by z nich mohla vyplývať pre rôzne skupiny osôb; myslí si, že Agentúra pre základné práva by sa mala úzko podieľať na štúdiách o vplyve, ktoré sa vykonávajú v tomto rámci;

5. domnieva sa rovnako ako Komisia, že na nápravu očividných nerovností, ktoré majú endemický, štrukturálny alebo dokonca kultúrny charakter a teda na obnovenie vážne ohrozenej rovnováhy môže byť v niektorých prípadoch nevyhnutné dočasne sa odchýliť prijatím tzv. pozitívnych opatrení od pojmu rovnosti zameranej na jednotlivca v prospech „spravodlivosti podľa zásluh“ zameranej na skupinu;

6. zdôrazňuje, že pojmy *pozitívne opatrenie, pozitívna rovnosť* alebo *spravodlivosť podľa zásluh* pokrývajú ten istý jav, ktorý vychádza z uznania, že v niektorých prípadoch účinného boja proti diskriminácii predpokladajú aktívny zásah zo strany orgánov na obnovenie vážne ohrozenej rovnováhy; trvá na tom, že takýto zásah sa nemôže porovnávať s diskrimináciou, hoci pozitívnou a že pojem pozitívne opatrenie by sa nemal obmedziť len na stanovenie kvót; pripomína, že tieto opatrenia sa v skutočnosti môžu konkretizovať v rôznych podobách, napríklad zaručením pohovoru pred nástupom do práce, prednostným prístupom k odbornému vzdelaniu, ktoré poskytne prístup k povolaniam, v ktorých sú niektoré skupiny nedostatočne zastúpené, prednostným šírením pracovných ponúk medzi určitými skupinami obyvateľstva alebo zohľadňovaním pracovných skúseností a nie iba diplomov;

7. pripomína, že zásada rovnakého zaobchádzania nebráni členskému štátu, aby zachoval alebo prijal osobitné opatrenia určené na prevenciu alebo kompenzáciu nevýhod spojených s niektorým z dôvodov diskriminácie uvedených v článku 13 Zmluvy o ES a trvá na tom, že tieto osobitné opatrenia sa musia rozšíriť na všetky oblasti, kde sa zistili

vážne nerovnosti, či už ide o vzdelávanie, podmienky bývania, prístup k tovarom a službám alebo iné oblasti;

8. uvedomuje si, že nízka úroveň zastúpenia určitých skupín v určitých kategóriách zamestnania môže mať nežiaduce dôsledky a odradiť tieto skupiny od úsilia získať znalosti nevyhnutné pre prístup k príslušnému zamestnaniu, čo vedie k bezvýchodiskovej situácii; vrelo odporúča, aby sa vytvorili podmienky umožňujúce všetkým skupinám osôb prístup k všetkým typom a úrovniam štúdia a odborného vzdelávania vrátane prípadného prijatia pozitívnych opatrení, ktoré umožnia znevýhodneným skupinám vstúpiť do školského a univerzitného systému alebo zúčastniť sa na odbornom vzdelávaní, ktoré by inak boli pre ne nedostupné;

9. zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť migrantom rómskeho pôvodu a občanom tretích krajín rovnosť v oblasti sociálnych a politických práv a vyzýva členské štáty a kandidátske krajiny, aby vypracovali stratégiu zameranú na zvýšenie účasti Rómov a občanov tretích krajín vo voľbách na všetkých úrovniach, ako voličov alebo kandidátov;

Zhromažďovanie štatistických údajov

10. domnieva sa, že smernica 95/46/ES v žiadnom prípade nepredstavuje prekážku v zhromažďovaní údajov týkajúcich sa najmä etnického pôvodu a náboženstva, ale poskytuje nevyhnutnú a žiaducu ochranu proti zneužitiu údajov citlivého charakteru získaných na štatistické účely;

11. myslí si, že by bolo užitočné, aby pracovná skupina vytvorená podľa článku 29 smernice 95/46/ES predložila stanovisko s cieľom objasniť ustanovenia smernice, ktoré by mohli brzdiť vypracovanie štatistických údajov týkajúcich sa určitých skupín osôb a tak zaručila jednotný výklad tejto smernice vo všetkých členských štátoch;

12. upozorňuje na skutočnosť, že ak boli osobné údaje použité anonymne na štatistické účely, informácie obsiahnuté v takýchto štatistikách sa už nepovažujú za osobné údaje; pripomína, že existujú spoľahlivé postupy tradične používané v sociálnych vedách, ktoré zachovávajú anonymitu a ktoré by mali umožniť vypracovanie štatistík na základe kritérií považovaných za citlivé;

13. poznamenáva s uspokojením, že Komisia má v úmysle vypracovať v spolupráci s národnými orgánmi a ďalšími zúčastnenými stranami štatistické nástroje určené na hodnotenie dôsledkov diskriminácie; očakáva so záujmom zverejnenie príručky zhromažďovania údajov, ktoré je naplánované na rok 2006;

14. pripomína, že pojem nepriama diskriminácia je svojou podstatou spojený s kvantitatívnymi kritériami a je preto kontraproduktívne brániť zhromažďovaniu štatistických údajov týkajúcich sa určitých charakteristík pod záštitou právnych predpisov v oblasti ochrany osobných údajov, pretože bez toho je nemožné poskytnúť dôkazy o existencii nepriamej diskriminácie;

15. domnieva sa, že ak chceme účinne bojovať proti všetkým formám nepriamej diskriminácie a správne transponovať smernice Spoločenstva v oblasti diskriminácie,

ktoré ich výslovne zakazujú, je nevyhnutné povoliť predkladanie dôkazov založených na štatistických údajoch;

16. žiada členské štáty, aby vyvinuli štatistické nástroje tak, aby bolo možné získať údaje týkajúce sa zamestnania, podmienok bývania, vzdelávania a príjmu pre každú skupinu osôb, ktoré by mohli byť diskriminované na základe jedného z dôvodov vymenovaných v článku 13 Zmluvy o ES;

17. upozorňuje na skutočnosť, že na to, aby sa s určitou osobou mohlo prednostne zaobchádzať z dôvodu jej príslušnosti k chránenej skupine, musí byť uznaná ako taká a to vyžaduje dostupnosť citlivých údajov, ktoré sa jej týkajú; pripomína, že tieto údaje sa musia spracovať najmä v súlade s právnymi predpismi týkajúcimi sa ochrany osobných údajov a v súlade s článkom 3 ods. 1 Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín;

Potreba doplniť právne predpisy

18. hlboko ľutuje, že Komisia nemá v súčasnej dobe v úmysle vypracovať všeobecné právne predpisy v oblasti boja proti diskriminácii; naliehavo žiada, aby sa v najbližšej dobe predložil nový právny nástroj, ktorý by zahŕňal všetky dôvody diskriminácie uvedené v článku 13 Zmluvy o ES a mal by rovnaké pole pôsobnosti ako smernica 2000/43/ES;

19. vyzýva členské štáty, aby vo svojej legislatívnej praxi riadne zohľadnili rôzne dôvody diskriminácie uvedené v článku 21 Charty základných práv a zabezpečili tak jej vierohodnosť, ktorá je v súčasnosti oslabená jej právne nezáväzným charakterom;

20. podporuje členské štáty, aby bezpodmienečne a bezvýhradne vykonávali svoje povinnosti v oblasti nediskriminácie a ochrany príslušníkov menšín a iných zraniteľných skupín, ktoré im vyplývajú zo zmlúv o ľudských právach a dodržiavali ich v dobrej viere;

21. vyzýva Komisiu, aby aktívne plnila svoje povinnosti ako ochrankyňa zmlúv a bezodkladne podnikla kroky proti členským štátom, ktoré porušujú právne predpisy ES zakazujúce diskrimináciu na základe článku 13 Zmluvy o ES. Nové členské štáty, ktoré netransponovali protidiskriminačné smernice musia podliehať konaniam o porušení povinnosti vo veci nedodržiavania právnych predpisov ES rovnakým spôsobom ako staré členské štáty;

22. žiada Komisiu, aby sa pri nasledujúcom prepracovaní protidiskriminačných právnych predpisov venovala najmä problematike viacnásobnej diskriminácie a segregácie, ktorá by sa mohla považovať za formu diskriminácie a aby prehodnotila pojem nepriama diskriminácia výslovným povolením dôkazov založených na štatistikách;

23. žiada Radu, aby prijala návrh Komisie na rámcové rozhodnutie Rady o boji proti rasizmu a xenofóbii, ktorý stanovuje zriadenie rámca pre postihovanie násilia motivovaného rasizmom a xenofóbiou ako trestného činu, keďže toto rozhodnutie by prispelo k zlepšeniu zhromažďovania potrebných údajov o rasovom násilí a trestnej činnosti v celej EÚ.

o

o o

24. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade a Komisii.